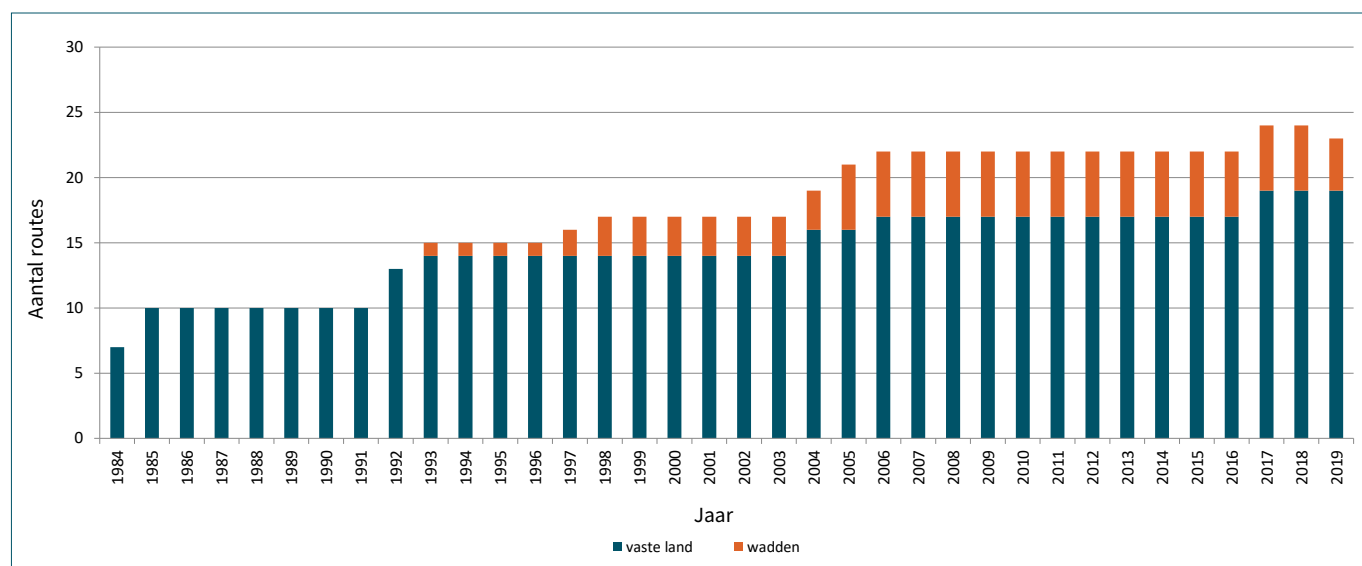

NEM Dagactieve Zoogdieren: Konijntellingen

Sinds 1984 worden in de duinen op systematische wijze konijnen geteld door de terreinbeheerders. Dat gebeurt door 's-avonds vaste routes te rijden met de auto waarbij konijnen die in het licht van de koplampen verschijnen, worden geteld. Zo gebeurt het 8 keer in het voorjaar en 8 keer in het najaar. In dit artikel presenteren we de indexcijfers en de trends voor de konijnenstand in de duinen voor de periode 1984-2019.

Aantal routes en uitbreiding

In 2019 liggen verspreid langs de kust inmiddels 24 routes: 19 op het vaste land, en 5 op de Waddeneilanden. Figuur 1 laat de ontwikkeling in het aantal routes zien waarvan tellingen zijn ontvangen en verwerkt. Van Terschelling werden over 2019 nog geen telgegevens ontvangen.

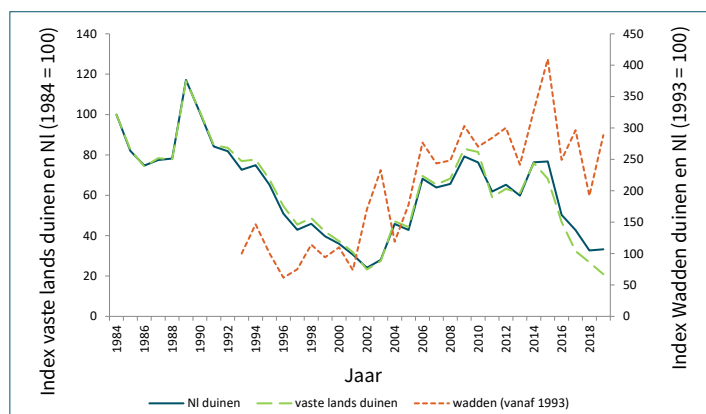

Figuur 1. Verdeling van het aantal getelde routes per jaar, waarvan gegevens zijn ontvangen, op het vaste land en op de wadden in de periode 1984-2019.

Ziekte en tijdelijk herstel

De indexcijfers over de hele kuststreek laten zien dat de konijnenstand vanaf begin jaren '90 van de vorige eeuw inzakte. Op het dieptepunt, begin deze eeuw, was de omvang van de populatie nog slechts 20% van de omvang in 1984. De oorzaak van deze afname was de virusziekte RHD type 1 (RHDV-1) die rond 1990 Nederland bereikte. Deze ziekte zorgde voor de grote afname van de konijnenpopulatie in de kuststreek (figuur 2) en in de rest van het land (zie de resultaten van het project Dagactieve Zoogdieren BMP in deze Telganger). Na ruim een decennium van voortdurende achteruitgang door RHDV-1 begon de populatie zich vanaf 2003 weer te herstellen. De periode van herstel is sinds 2016 echter voorbij. Sinds dat jaar nemen de landelijke indexen af en in 2019 ligt de index nog slechts 9 punt boven het dieptepunt in 2002. Voor 2019 lijkt die afname wel te stabiliseren. Deze afname komt waarschijnlijk op conto van RHDV-2.

Myxomatose, de andere bekende konijnenziekte die de populatie zwaar aantastte, dateert al van de jaren vijftig, van lang vóór de start van dit meetprogramma. Het effect daarvan op de populatie is in deze grafiek dus niet te zien. Wil je op de hoogte blijven van ziekten bij konijnen (of andere inheemse wilde dieren), kijk dan met enige regelmaat op de website van het DWHC (dwhc.nl).

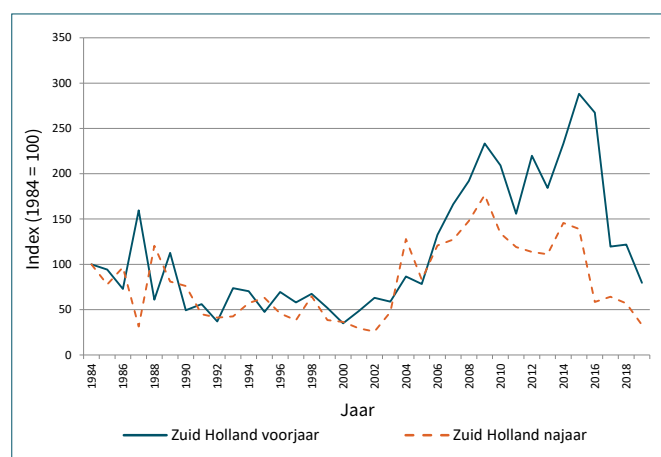
Figuur 2. Geïndexeerde aantalsontwikkeling van het konijn in voor- en najaar in de duinen van Nederland, in de vaste lands duinen en op de wadden in de periode 1984-2019.

Over de gehele periode van 36 jaar dat er konijnen in de duinen worden geteld, is het aantal konijnen afgenomen (trendbeoordeling: matige afname). De trend over de afgelopen 12 jaar laat een sterke afname zien, oftewel een afname van 5% of méér (gemiddeld) per jaar. Vorig jaar was dit nog een matige afname. De afname gaat de laatste jaren dus nog versterkt door. Er is binnen de duinen wel een groot verschil in ontwikkeling tussen het vasteland en de wadden (figuur 2). De vergelijking is een beetje lastig doordat het tellen op de Waddeneilanden wat later begonnen is. Maar op de wadden zijn, gekeken naar de periode 1993-2019, de konijnen toegenomen (trendbeoordeling: matige toename). De toename op de wadden is echter afgezwakt, want in de periode 1993-2017 was er nog sprake van een sterke toename. Wel is er in 2019 een verbetering ten opzichte van 2018. Over de periode 1993-2019 is er op het vasteland sprake van afname. Zagen we op de wadden nog een verbetering in 2019 ten opzichte van 2018, op het vasteland zakt de konijnenpopulatie steeds verder weg. Inmiddels is er zelfs sprake van een nieuw dieptepunt. De index ligt in 2019 ruim 2 punten lager dan het oude dieptepunt in 2002. Kijken we naar de trends van de laatste 12 jaar dan is er op de wadden sprake van een stabiele situatie. In de vaste lands duinen is dan juist sprake van een sterk afnemende populatie.

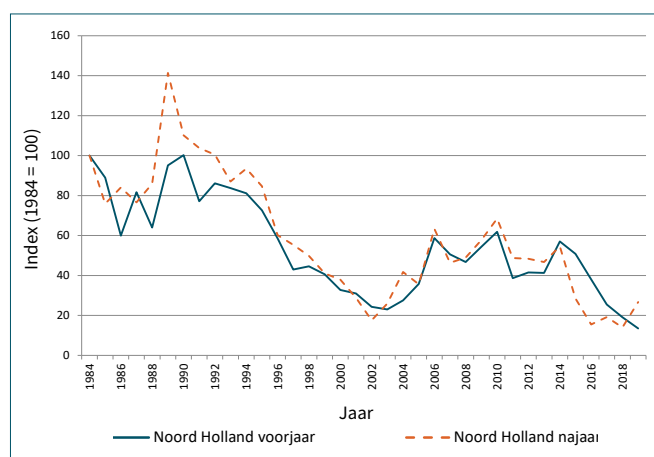
Regionale verschillen

Ook binnen regio's in de vaste lands duinen is er duidelijk sprake van verschillende ontwikkelingen. De konijnen in de duinen boven het Noordzeekanaal hebben het moeilijk (trendbeoordeling gehele periode: matige afname in voor- en najaar). De laatste 12 jaar laat hetzelfde beeld zien. Voor de voorjaarspopulatie is daarmee een verslechtering opgetreden, aangezien de beoordeling in 2018 nog stabiel was. In duingebieden ten zuiden van het kanaal doen de konijnen het, over de gehele periode bezien, veel beter (trendbeoordeling: matige toename in voorjaar en sterke toename in najaar). Maar hier is er de laatste 12 jaar in het najaar sprake van een sterke afname. De trend in het voorjaar laat een matige afname zien.

Figuren 3 en 4 laten zien hoe verschillend de ontwikkelingen in de duinen in de provincies Noord- en Zuid-Holland zijn. Het konijn doet het in de duingebieden van Zuid-Holland in de periode 1984 - 2019 goed (trendbeoordeling: matige toename in voor- en najaar), terwijl het aantal konijnen in de duinen van Noord-Holland in dezelfde periode is afgenomen (trendbeoordeling: matige afname in voor- en najaar). Voor de laatste 12 jaar is er de situatie slechter. In Noord- én Zuid-Holland is dan sprake van een sterke afname in het najaar. Datzelfde geldt voor het voorjaar in Noord-Holland. Dit is een verslechtering ten opzichte van 2018, aangezien er toen sprake was van een matige afname. Ook het voorjaar in Zuid-Holland laat een verslechtering zien. Was de beoordeling in 2018 nog een stabiele populatie, in 2019 is er sprake van een matige afname.

Figuur 3. Geïndexeerde aantalsontwikkeling van het konijn in Zuid-Holland in het voor- en najaar in de periode 1984-2019.

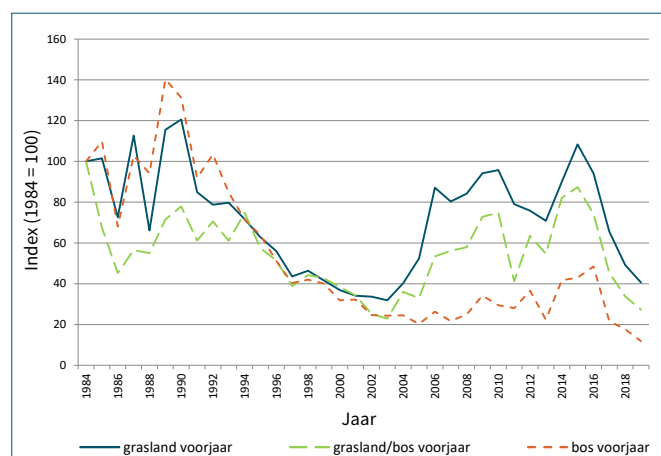

Figuur 4. Geïndexeerde aantalsontwikkeling van het konijn in Noord-Holland in het voor- en najaar in de periode 1984-2019.

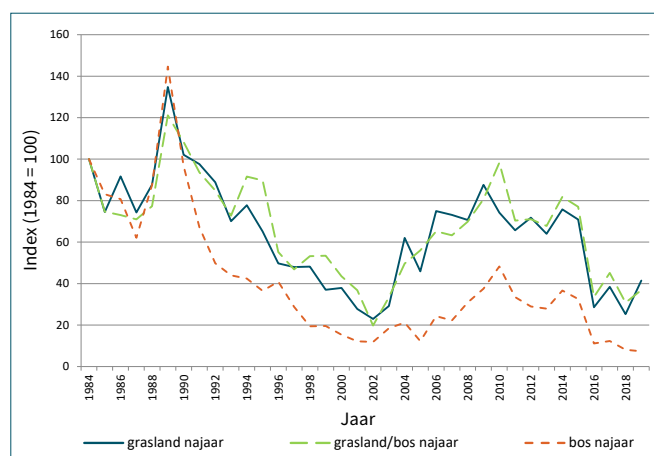
Verschillen per biotoop

Populatiegroottes en -dichtheden verschillen ook per biotoop. Vooral in het voorjaar in het grasland van de duinen en in een mix van grasland en bos had het konijn zich hersteld, maar na 2017 is er een behoorlijke afname (figuur 5). Over de gehele periode (1984-2019) is de omvang van de voorjaarspopulatie nog stabiel. Bezien over de laatste twaalf jaar is de omvang van de voorjaarspopulatie in grasland en een mix van grasland en bos matig afgenomen. In de delen van de duinen met veel bos hebben de konijnen het zwaarder. De afname in aantal getelde dieren is groter dan in de andere biotopen. De voorjaarspopulatie is hier matig afgenomen. De laatste twaalf jaar

is de voorjaarspopulatie onzeker. Het beeld in het najaar is nog ongunstiger (figuur 6), want in alle gevallen is er sprake van een matige dan wel sterke afname. Een sterke afname is te zien in de laatste twaalf jaar in grasland en in bos. Daarmee is er in het bos in het najaar een nieuw dieptepunt bereikt. Hier is nog maar 7% van de populatie aanwezig in vergelijking met de situatie in 1984. Dit is ongeveer 4,5 punt lager dan het vorige dieptepunt in 2002. Ook in het voorjaar is er sprake van een nieuw dieptepunt in het bos. Er is nog bijna 12% over van de populatie zoals die in 1984 bekend was.

Figuur 5. Geïndexeerde aantalsontwikkeling van het konijn in verschillende biotopen in het voorjaar in de duinen in Nederland in de periode 1984-2019.

Figuur 6. Geïndexeerde aantalsontwikkeling van het konijn in verschillende biotopen in het najaar in de duinen in Nederland in de periode 1984-2019.

Het konijn in de duinen maakt dus een nieuwe periode van lage aantallen mee en er zijn aanwijzingen dat dit vooral te maken heeft met het optreden van RHDV-2.

We willen alle konijntellers hartelijk danken voor hun medewerking en hopen dat ze ook in de toekomst mee blijven doen.

NEM Meetprogramma Dagactieve zoogdieren konijntellingen: Vilmar Dijkstra (landelijk coördinator), Martijn van Oene en Tom van der Meij (CBS).